

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ЕТИКА»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибіркового освітній компонент: вибірковий

Форма здобуття освіти: _____ очна _____
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань _____ 22 «Охорона здоров'я» _____
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність _____ 222 «Медицина» _____
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Медицина»

Другого магістерського рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри
 К.І. Карпенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова
 О.Ю. Вовк
(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь:
Москвін Ярослав Вікторович, асистент кафедри філософії

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=15391>

Професійні інтереси: антропологія, етична теорія, філософія мистецтва.

Контактний телефон: +380988524412

Корпоративна пошта викладача: yv.moskvin@knmu.edu.ua

Консультації:

Очно: відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі / за попередньою домовленістю

Онлайн: на платформі Moodle, на платформі Google meet згідно з графіком

Локація кафедри:

м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116, роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Етика» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Медицина» та проєкту Стандарту вищої освіти України, другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 222 «Медицина».

Опис навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Етика» спрямоване на ознайомлення студентства із цілісним уявленням про специфіку етики, вироблення навичок їх реалізації на практиці, обґрунтування необхідності засвоєння етичного знання з метою використання його у майбутній професійній діяльності; сприяння формуванню високої моральної відповідальності. Курс етики спрямований на опанування найголовніших засад взаємовідносин між людьми; на вивчення етики як практичної філософії; на розуміння головних характеристик етичних теорій, які фіксують зміни в сучасному суспільстві та пояснюють їх.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етика як наука про мораль, її сутність, походження та розвиток.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Етика» має, передусім, зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Релігієзнавство», «Етикет у суспільстві та медицині», «Етичні проблеми в медицині», «Біоетика», «Академічна доброчесність».

Пререквізити: Для вивчення дисципліни є бажаним попереднє засвоєння інших предметів суспільно-гуманітарного напрямку, в першу чергу «Філософія» і «Логіка, формальна логіка» натомість, це не є обов'язковим.

Постреквізити: знання принципів і засад академічної доброчесності суттєво впливає на весь подальший процес навчання, оскільки стимулює зміни моральних орієнтирів у студентів по відношенню до власного навчання і до цінностей життя в цілому.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4118>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни етика є залучення до фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх у стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світі міжлюдських відносин на основі сучасних гуманістичних принципів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

з'ясування сутності основних категорій етики;

опис та розкриття предмету етики, її актуальності та її проблематики;

аналіз основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
продемонструвати специфіку основних шкіл, напрямків та концепцій етичної думки;
розкриття змісту основних етичних теорій;
розглянути моральні засади сучасних міжособистісних відносин.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

знання основних етапів виникнення та розвитку зарубіжної і вітчизняної етичної думки;
знання основних шкіл, напрямків, концепцій етичної думки; змісту основних етичних теорій та загальних моральних засад суспільства;
вміння пояснити основні проблеми етичної думки, особливості її розвитку;
вміння пояснити основні поняття категоріального апарату етики; та вміння характеризувати особливості різних типів моралі;
використовувати отримані знання задля розуміння сучасних реалій;
шанобливо і дбайливо ставитися як до світової, так і до вітчизняної культурної спадщини і традицій;
поєднувати професійні знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями;
відповідально ставитися до професійних обов'язків;
вміти налагоджувати ефективну комунікацію з урахуванням етики та етикету.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральні: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;
Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді;

здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі;

здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій;

сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

Здатність застосовувати навички співпереживання та розвивати емоційний інтелект;

Здатність висловлювати та відстоювати чітку моральну позицію.

Вміння самостійно приймати рішення та займати свідому позицію в житті;

Відповідальність за власні дії;

Вміння працювати у команді;

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Напрямок підготовки: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Курс за вибором
Загальна кількість годин: 120	Спеціальність: 222 « <u>Медицина</u> » (шифр і назва)	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр 1-й або 2-й
		Лекції

Годин навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 90	Освітньо- кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u> ОПП «Медицина»	10 год.	–
		Практичні	
		20 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		90 год.	–
		Індивідуальні завдання:	
–			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис дисципліни.

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Тема 1. Етика як об'єкт дослідження. Історія та основні напрямки	2	вступна
2	Тема 2. Сутність, походження та історичний розвиток моралі. Структура моралі та її функції	2	тематична
3	Тема 3. Моральна культура особистості та її формування	2	тематична
4	Тема 4. Толерантність в різних сферах сучасного суспільства	2	тематична
5	Тема 5. Професійна етика медичного працівника. Етичний кодекс лікаря України	2	підсумкова
	Всього годин	10	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Тема 1. Етика як об'єкт дослідження. Історія та основні напрямки	4	За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення; наочні – презентація, ілюстрація; практичні – самостійна робота,	Творчі завдання, усне опитування доповідь, виступ на задану тему
2	Тема 2. Етапи розвитку етичної думки в межах античної традиції	2		
3	Тема 3. Етапи розвитку етичної думки	2		

	Середньовіччя		практична робота. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, рефлексивна практика.	
4	Тема 4. Етапи розвитку етичної думки Відродження	2		
5	Тема 5. Етапи розвитку етичної думки Нового часу	2		
6	Тема 6. Завдання етики у сучасних умовах	2		
7	Тема 7. Сутність, походження та історичний розвиток моралі	2		
8	Тема 8. Структура моралі та її функції	2		
9	Тема 9. Співвідношення моралі та права	2		
10	Тема 10. Моральний вибір як етична проблема	2		
11	Тема 11. Моральна відповідальність та свобода	2		
12	Тема 12. Етичний сенс глобальних проблем сучасної цивілізації та перспективи їх розв'язання	2		
13	Тема 13. Моральна культура особистості та її формування	2		
14	Тема 14. Моральна культура спілкування та етикет	2		
15	Тема 15. Етика в розрізі деонтології	2		
16	Тема 16. Гуманізм та гуманістичний світогляд	2		
17	Тема 17. Толерантність в різних сферах сучасного суспільства	2		
18	Тема 18. Професійна етика медичного працівника	2		
19	Тема 19. Етичний кодекс лікаря України	2		
	Всього годин	40		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Тема 1. Етика як об'єкт дослідження. Історія та основні напрямки	8	Робота з першоджерелами, підготовка виступу (презентації), підготовка міні-есе	Перевірка творчих робіт, доповідь, виступ на задану тему
2	Тема 2. Етапи розвитку етичної думки в межах античної традиції	7		
3	Тема 3. Етапи розвитку етичної думки Середньовіччя	7		
4	Тема 4. Етапи розвитку етичної думки Відродження	5		
5	Тема 5. Етапи розвитку етичної думки Нового часу	5		
6	Тема 6. Завдання етики у сучасних умовах	5		
7	Тема 7. Сутність, походження та історичний розвиток моралі ²	5		
8	Тема 8. Структура моралі та її функції	5		
9	Тема 9. Співвідношення моралі та права	4		
10	Тема 10. Моральний вибір як етична проблема	4		
11	Тема 11. Моральна відповідальність та свобода	4		
12	Тема 12. Етичний сенс глобальних проблем сучасної цивілізації та перспективи їх розв'язання	4		
13	Тема 13. Моральна культура особистості та її формування	4		
14	Тема 14. Моральна культура спілкування та етикет	4		
15	Тема 15. Етика в розрізі деонтології	4		
16	Тема 16. Гуманізм та гуманістичний світогляд	4		
17	Тема 17. Толерантність в різних сферах сучасного суспільства	3		
18	Тема 18. Професійна етика медичного працівника	4		
19	Тема 19. Етичний кодекс лікаря України	4		
	Всього годин	90		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ».

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

3.2 Питання до заліку

1. Етика як філософська наука про мораль: предмет, структура і функції.
2. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль.
3. Основні завдання етики в сучасних умовах.

4. Етичні ідеї Стародавнього світу.
5. Етична думка Середньовіччя та Відродження.
6. Етичні вчення Нового часу.
7. Західна етична думка ХХ століття.
8. Історія естетичної думки в Україні.
9. Передумови виникнення моралі.
10. Моральні звичаї родоплемінного суспільства.
11. Система моралі Давнього Сходу.
12. Мораль і звичаї античності.
13. Станово - корпоративна мораль Середньовіччя.
14. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.
15. Природа і сутність моралі.
16. Специфіка моралі.
17. Головні соціальні функції моралі.
18. Проблема морального вибору і свободи особистості.
19. Моральний конфлікт й оптимальні шляхи його розв'язання.
20. Моральна відповідальність: сутність і специфіка.
21. Структура моралі.
22. Структура моральної свідомості.
23. Добро і зло як провідні поняття моральної свідомості й категорії етики.
24. Мораль та економіка.
25. Мораль і політика.
26. Мораль і релігія.
27. Мораль і мистецтво.
28. Співвідношення права і моралі.
29. Етичний сенс екологічних проблем.
30. Турбота про здоров'я й виживання - моральний імператив сучасності.
31. Проблема голоду в світі загальнолюдських моральних цінностей.
32. Моральні основи взаємодії культур.
33. Проблеми війни та миру крізь призму моралі.
34. Поняття моральної культури.
35. Зміст і структура моральної культури особистості.
36. Зміст і структура моральної культури посадової особи (керівника).
37. Формування особистості та її культури.
38. Справедливість, обов'язок і відповідальність.
39. Сенс життя і щастя.
40. Совість, гідність і честь.
41. Цінності та ціннісні орієнтації у системі людської діяльності.
42. Сутність спілкування, його мета і моральний сенс.
43. Основні типи, принципи та суперечності спілкування.
44. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви.
45. Етикет як морально - естетична культура спілкування.
46. Моральна цінність товариськості.
47. Моральна цінність дружби.

48. Моральна цінність любові.
49. Моральні основи шлюбно-сімейних стосунків.
50. Умови виникнення й призначення професійної етики.
51. Види професійної етики та їх гуманістична спрямованість.
52. Особливості професійної етики медичних працівників.

3.3. Правила оскарження оцінки: кожен студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-ій поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@kntmu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,

- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов'язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату.

Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Етика: Навч. посібник / В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; за ред.проф. В.О.Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2021. – С.5-13.
2. Етика: підручник. / М. Тофтул. – К.: Академія, 2021. – 440 с.
3. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Навчальний посібник. / під заг. ред. А.П. Алексеєнко, В.М. Лісового. – Харків, 2010, Колегіум. – 340 с.
4. Арістотель. Нікомахова етика. – К.: 2021. – 480 с. Електронний ресурс. Режим доступу: ae-lib.org.ua
5. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми. Пер. з грецької: Ростислав Паранько. – Л.: Априорі, 2018. –182 с
6. Ясперс К. Психологія світоглядів; пер. з нім. О. Кислюка, Р. Осадчука. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с.
7. Гегель Г. В. Основи філософії права, або Природне право і державознавство; пер. з нім. Р. Осадчука та М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000. – 336 с.
8. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. – К.: Дух і Літера, 2017. – 368 с.
9. Dimmock Mark, Fisher Andrew Ethics for A-level. – 2017. – 248 p. // <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/475>.

Допоміжна:

1. Matthews George Introduction to Philosophy: Ethics. – 2019. – 113 p. // <https://press.rebus.community/intro-to-phil-ethics/>
2. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. – Харків: КСД, 2020. – 160 с.

3. Куннас Т. Зло. Розкриття сутності зла у літературі та мистецтві. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 288 с.
4. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М.: Амрита, 2019. – 460 с.
5. Сенека, Л.-А. Діалоги; пер. з латин. А. Содомора. – Львів: Априорі, 2016. – 320 с.
6. Седакова О. Найкращий університет. Епоха, особа, традиція; пер. з рос. М. Коцюбинської, В. Богуславської, Л. Лисенко та ін. – К.: Дух і Літера, 2011. – 248 с.
7. Бонхеффер Д. Этика. – М.: ББИ, 2013. – 501 с.
8. Вундт В. Этика: Принципы нравственности. Области нравственной жизни. — М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. – 264 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4118>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами

Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті:

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-1632&Itemid=33&lang=uk

Академічна доброчесність:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx